

[CD 12 Φάκελος 5]
RL 7-640

Ο φάκελος με τον κωδικό RL 7-640 περιέχει στρατιωτικά έγγραφα, 19 σελίδων συνολικά, που εκτείνονται χρονικά από 17. έως 18.5.1941. Αφορά στην Κρήτη.

Σελίδες 1-12 (μετάφραση)

Έκθεση περί προετοιμασίας και πραγματοποίησης της «Επιχείρησης Ερμής».

A. Προετοιμασία

1) Στο πλαίσιο προετοιμασίας της «Επιχείρησης Ερμής» έθεσε το Πολεμικό Ναυτικό αρχικά δύο προϋποθέσεις:

α) Τη σίγουρη προσκόμιση του απαραίτητου για την έναρξη των επιχειρήσεων αποθέματος σε οπλισμό (κυρίως βόμβες, καύσιμα, βενζίνη αεροσκαφών, έλαια για τα πολεμικά πλοία, κάρβουνο για τα εμπορικά, στρατιωτικό υλικό για την πολεμική αεροπορία και επισιτισμό). Το μεγαλύτερο μέρος αυτών θα έπρεπε να μεταφερθεί από τη Μαύρη Θάλασσα προς Θεσσαλονίκη και Πειραιά μέσω Δαρδανελίων και να ασφαλισθεί κατά τη διάρκεια του χρονικού αυτού σημείου. Η διαθεσιμότητα των ατμόπλοιων, μεταξύ αυτών ρουμανικά, βουλγάρικα και ιταλικά προκάλεσε μεγάλες δυσκολίες που θα πολλαπλασιαστούν εξαιτίας της ανασφάλειας στις μεταφορές και των ελλειπών μέσων μετακίνησης. Η διαρκώς στο σημείο αυτό μεταβαλλόμενη κατάσταση μεταφορών πίεσε προς μια αλλαγή διεύθυνσης και επέφερε χρονικές αναβολές, οι οποίες κατά συνέπεια επέδρασαν στον ήδη σύντομο υπολογίσιμο χρόνο προετοιμασίας της «Επιχείρησης Ερμής». Παρά ταύτα επετεύχθη να φθάσει το απαραίτητο για την επέμβαση υλικό εγκαίρως με ασφάλεια στα λιμάνια προορισμού, ώστε να δημιουργηθεί εκ τούτου η προϋπόθεση για την έναρξη της «Επιχείρησης Ερμής». Μέσω μεγάλης κλίμακας επέμβασης των ιταλικών μεταγωγικών και της Γερμανικής Πολεμικής Αεροπορίας επετεύχθη η συνοδεία των ατμόπλοιων χωρίς άμεσες απώλειες παρά της πολλαπλής διαπιστωμένης παρουσίας εχθρικών υποβρυχίων. Μόνο το γερμανικό ατμόπλοιο «Larissa» κινήθηκε προς έναν ακόμα μη έχοντας ακόμα ανιχνευθεί ναρκοθετημένο χώρο και βυθίστηκε και παράλληλα καταστράφηκε ένα γερμανικό βοηθητικό ναρκαλιευτικό κατά τη διάρκεια αποστολής αυτού.

B) Η προετοιμασία των μεταφορών για την «Επιχείρηση Ερμής».

Ο μικρός αριθμός ατμόπλοιων ανάγκασε να υπολογιστούν για την «Επιχείρηση Ερμής» τα ατμόπλοια ανεφοδιασμού αμέσως μετά την εκφόρτωση αυτών. Ως προς την ενίσχυση αυτών των μεταφορικών μέσων διατέθηκαν, αρχικά, 12 ατμόπλοια από τις μεταφορές στην Αφρική. Οι συγκεντρωμένες από την Ιταλία και τιθέμενες στη διάθεση του ναύαρχου Νοτιοανατολικής Ευρώπης ναυτικές δυνάμεις και τα πρώτα ατμόπλοια της μοίρας αυτής εξαρτιόταν από την ελευθέρωση της Διώρυγας της Κορίνθου, κάτι που επετεύχθη για τα πλοία στις 16 Μαΐου, κατόπιν πολλών χρονικών εναλλαγών στις ημερομηνίες. Στο πλαίσιο της αβεβαιότητας αναφορικά με την έγκαιρη ετοιμότητα των ατμόπλοιων έγινε πρόωρα προσπάθεια εκμετάλλευσης των διαθέσιμων μικρού μεγέθους ακταιωρών και έτοιμων προς επέμβαση για την «Επιχείρηση Ερμής» και να σταλούν ως πρώτη μοίρα στην Κρήτη προς εκφόρτωση, καθώς οι συσχετιζόμενοι χώροι απόβασης βρίσκονταν υπό την κατοχή μας. Η χρησιμοποίηση αυτών των μικρών σκαφών φαίνονταν στον ναύαρχο Νοτιοανατολικής

Ευρώπης επίσης ιδιαίτερα ευνοϊκή, επειδή κατά αυτό τον τρόπο η χρήση ενός μεγαλύτερου αριθμού μικρών σκαφών θα μείωνε τον βαθμό επικινδυνότητας στην αναμφισβήτητη θαλάσσια υπεροχή του αντιπάλου κατά τη διάρκεια της νύχτας. Αρχικά, τα εν λόγω σκάφη θα προορίζονταν μόνο για ανεφοδιασμό στρατιωτικού υλικού, καθώς οι μεταφορές στρατιωτών έπρεπε να πραγματοποιηθούν δια της εναέριας οδού. Μόνο στην περίπτωση μη εφικτού δια της εναέριας οδού πραγματοποίηση της σχεδιαζόμενης για τη δεύτερη ημέρα απόβαση των αερομεταφερόμενων μονάδων στην Κρήτη, θα έπρεπε να διατεθούν άμεσα 4 άδεια ατμόπλοια για την απαραίτητη δια θαλάσσης μεταφορά. Κατά τη διάρκεια των λίγων ημερών προετοιμασίας πρόεκυψε ωστόσο για τον επιτελείο Φόρτωσης, το οποίο ο διοικητής Ναυτικού Ελλάδος εκχώρησε στο 11ο Σώμα Αεροπορίας και στην υπηρεσία Θαλασσιών Μεταφορών, η πρόβλεψη ενός μεγαλύτερου αριθμού μεταφερόμενων στρατευμάτων σε μηχανοκίνητα σκάφη. Τόσο ο ναύαρχος Νοτιοανατολικής Ευρώπης όπως και ο κατατοπισμένος εξ αυτού 4ος Αεροστόλος συνειδητοποίησαν πλήρως τους μεγάλης κλίμακας αυτοσχεδιασμούς της εν λόγω επιχείρησης.

Τα σκάφη συγκεντρώθηκαν βιαστικά και τέθηκαν σε ετοιμότητα χωρίς τον ελάχιστο επανέλεγχο της ασφάλειας μετακίνησης αυτών. Ένα μεγάλο τμήμα των ελληνικών πληρωμάτων εξαφανίστηκε και έπρεπε σε όλα τα πλοία να συμπληρωθούν ή να αντικατασταθούν από μέλη του Γερμανικού Πολεμικού Ναυτικού. Το μεγαλύτερο μέρος των ανδρών αυτών μεταφέρθηκε δια της εναέριας οδού, κάτω από μεγάλες δυσκολίες, από Γερμανία, Ρουμανία, Βουλγαρία και ελληνικές περιοχές, επειδή οι αναμενόμενες εδώ και καιρό μακρινών αποστάσεων μεταφορές ενισχύσεων σε προσωπικό επάνδρωσης δια σιδηροδρόμου δεν μπόρεσαν εγκαίρως να αφιχθούν. Ορισμένα σκάφη έπρεπε να επανδρωθούν από ναύτες των οποίων η εμπειρία και οι προκαταρκτικές γνώσεις στη ναυσιπλοΐα και ναυτικά ζητήματα ήταν ελλιπείς. Βοηθητικός ναυτικός εξοπλισμός, όπως άρτιες πυξίδας και επαρκής εφοδιασμός χαρτών ήταν μη επαρκής ή έλειπε εν μέρει τελείως. Υπήρχε έως το τέλος η αβεβαιότητα, εάν θα μπορούσε να προσκομισθεί εγκαίρως δια της εναέριας οδού ο απαραίτητος αριθμός σωσιβίων. Η αύξηση του αριθμού με 6 καλά εξοπλισμένα σκάφη του Ιταλικού Πολεμικού Ναυτικού, που διέθεσε ο Ιταλός ναύαρχος Πάτρας, βοήθησε σε μεγάλο βαθμό. Αμέσως εξοπλίστηκαν ως βοηθητική μονάδα ναρκαλιευτικών εύρεσης, ώστε να εξασφαλίσουν τον ελεύθερο χώρο από νάρκες κατά τη διάρκεια της απόβασης. Σε κανένα εκ των πλοιαρίων δεν ήταν λόγω χρονικού περιορισμού εφικτός ο εξοπλισμός με ασύρματο και μηχανήμα εκπομπής σινιάλων. Επίσης τα άμεσα διατιθέμενα και βρισκόμενα σε με επιταχυνόμενο ρυθμό επισκευή μικρά σε μέγεθος ελληνικά πλοία –νοσοκομεία δεν μπορούσαν πλέον βάσει της καθορισμένης προθεσμίας να είναι έτοιμα προς αναχώρηση.

Και στις 2 προορισμένες προς Μάλεμε και Ηράκλειο ομάδες μηχανοκίνητων ιστιοφόρων παραχωρήθηκε από ένα ιταλικό μεταγωγικό, ο επικεφαλής των οποίων έφερε το γενικό στρατιωτικό πρόσταγμα. Εν πλω βρίσκονταν και ο Γερμανός επικεφαλής της νηοπομπής. Τα ιταλικά μεταγωγικά είχαν ως αποστολή να κρατήσουν τις ομάδες ενωμένες, να τις καθοδηγήσουν, προστατεύσουν από υποβρύχια και να χρησιμεύσουν ως διάυλος επικοινωνίας μεταξύ αυτών. Εξαιτίας συνύπαρξης διαφορετικών μεταξύ τους πλοιαρίων και της πιθανόν πολύ διαφορετικής ταχύτητας έπρεπε να δοθεί η διαταγή μη αναμονής των αργοπορημένων πλοιαρίων και μη αρωγής.

Πρέπει να αναγνωρισθεί ως ιδιαίτερη επίδοση, η επίτευξη της παράταξης των ομάδων σκαφών εντός ολίγων ημερών και σχεδόν άνευ συνδρομής βοηθητικού μέσου εκ των επιφορτισμένων με το καθήκον αυτό υπηρεσιών και των τριών σωμάτων στρατού. Στο σημείο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ως προς την ορθή εκτίμηση του αποτελέσματος

όχι μόνο η σε μεγάλο βαθμό μη ασφαλή και συχνά προβληματική επικοινωνία στις κατεχόμενες περιοχές και οι μακρινές αποστάσεις μεταξύ των ξεχωριστών υπηρεσιών, αλλά ακόμα επίσης τα ανέτοιμα προς λειτουργία συνεργεία, ναυπηγεία, λιμενικές εγκαταστάσεις και ελλείψεις βοηθητικών μέσων (ρυμουλκά, φορτηγίδες, γερανοί) στην μόλις κυριευμένη χώρα.

Στο πλαίσιο των εν λόγω δεδομένων ολοκληρώθηκαν σε τέτοιο βαθμό οι προετοιμασίες τη δέκατη ημέρα, ώστε να έχουν πλήρως συνειδητοποιηθεί οι υφιστάμενες αδυναμίες τόσο για το καθήκον ανεφοδιασμού καθώς επίσης και για τις μετακινήσεις μεταφορών στην «Επιχείρηση Ερμής». Παρόλα ταύτα ήταν η συνολική κατάσταση τέτοια ώστε η έλλειψη π.χ μιας αντλίας δεξαμενής θα είχε κυρίως στις μεταφορές ανεφοδιασμού σημαντικές συνέπειες εξαιτίας του μη εφικτού άμεσης αντικατάστασης αυτού στις περισσότερες περιπτώσεις. Η παρουσία των στρατιωτών έπρεπε, όπως τόσο συχνά σε τούτο το θαλάσσιο πόλεμο, να αντικαταστήσει τα μη υφιστάμενα μέσα.

B. Πραγματοποίηση της «Επιχείρησης Ερμής»

Οι μετακινήσεις μεταφορών είχαν κατά τέτοιο τρόπο κυρίως υπολογιστεί, ώστε οι δύο ομάδες «Μάλεμε» και «Ηράκλειο» να αναχωρήσουν αρχικά από τα λιμάνια συγκέντρωσης της Αθήνας- Λαυρίου και να τεθούν σε πορεία προς το ενδιάμεσο λιμάνι της Μήλου, ώστε το απόγευμα της X+ 1 ημέρα να μπορέσουν αφιχθούν πλησίον του Μάλεμε και το απόγευμα της X+ 2η ημέρα πλησίον του Ηρακλείου. Ταυτόχρονα με τις 2 αυτές ομάδες μετακινήθηκαν προς Μήλο 2 ιταλικές ομάδες ναρκαλιευτικών ως προς την τάχιστα δημιουργία, κατόπιν κατάληψης του Κόλπου της Σούδας και του λιμένα Ηρακλείου, άνευ ναρκών διόδους διέλευσης, ώστε η βρισκόμενη από την X+ 2η ημέρα σε ετοιμότητα 1η μοίρα ατιμόπλοιων υπό τη συνοδεία επιπλέον ιταλικών μεταφορικών να μπορεί να αποπλεύσει από το λιμάνι του Πειραιά. Το χρονοδιάγραμμα όλων συνολικά των μετακινήσεων είχε κατά τέτοιο τρόπο καθοριστεί, ώστε οι ομάδες να βρίσκονται με το φως της ημέρας σε απόσταση ακόμα πριν τα λιμάνια προορισμού, ώστε βρισκόμενες ακόμα ακινητοποιημένες μέχρι την έναρξη της πρωινής αναγνώρισης, περίπου στις 9:00, να μπορούν να αλλάξουν κατεύθυνση ή να επιστρέψουν. Ωστόσο, η μικρή ταχύτητα των σκαφών ανάγκασε προς αλλαγή της πρωινής θέσης αναμονής, ήδη πολύ κοντά στις ακτές της Κρήτης, επειδή διαφορετικά δεν θα μπορούσαν καθόλου να προσεγγίσουν, την ίδια ημέρα, το λιμάνι του προορισμού. Αναμένονταν επίσης ότι η μεγάλης κλίμακας επέμβαση της Γερμανικής Πολεμικής Αεροπορίας θα κατόρθωνε να κρατήσει μακριά τους έχοντας εισορμήσει Άγγλους εναντίον των ομάδων.

Η άφιξη της «Ομάδας Μάλεμε» ήταν προγραμματισμένη, αρχικά, στις 16:00 το απόγευμα της X ημέρας, μετατέθηκε όμως χρονικά, κατόπιν επιθυμίας του 11ου Αεροπορικού Σώματος, για την X+ 1 ημέρα, ώστε να μπορεί να εγγυηθεί την ασφάλεια του μόλις κατεχόμενου χώρου αποβίβασης. Η εν τέλει εξέλιξη της κατάστασης επιβεβαίωσε αργότερα την απόφαση αυτή.

Οι μετακινήσεις αμφοτέρων ομάδων μηχανοκίνητων ιστιοφόρων υπό την καθοδήγηση ενός ιταλικού μεταφορικού πλοιαρίου και των 2 ομάδων ναρκαλιευτικών, καθοδηγούμενα παρομοίως από ιταλικά μεταφορικά, πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με το σχέδιο έως τη Μήλο. Στο σημείο αυτό διαπιστώθηκε ωστόσο, ότι η ταχύτητα των μονάδων είχε ελαττωθεί εξαιτίας των άσχημων καιρικών συνθηκών, εν μέρει 2-3 ναυτικά μίλια ανά ώρα και ορισμένα σκάφη είχαν ήδη από τα υπόλοιπα χωριστεί, τα οποία όμως κατά τη διάρκεια του χρόνου αναμονής στη Μήλο (τη νύχτα της X ημέρας προς X+ 1 ημέρα) επανενώθηκαν, ορισμένα εξ αυτών με τη βοήθεια σταλμένου ρυμουλκού ή σύροντας αυτά τα ιταλικά μεταφορικά.

5) Όταν το βράδυ της X ημέρας ήταν πλέον σαφές, ότι η χερσαία επιχείρηση στην Κρήτη δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί στο επιθυμητό σύντομο χρονικό διάστημα και προ πάντων, η κατάσταση πλησίον του Ηρακλείου και Ρεθύμνου ευνοούσε κυρίως την επέμβαση όλων των επιπλέον δυνάμεων στα δυτικά πλησίον του Μάλεμε, ώστε να καταλάβουν από εκεί το νησί, προβλέφθηκε παρομοίως η «Ομάδα Ηρακλείου» για το Μάλεμε.

6) Την X+ 1 ημέρα βρίσκονταν η «Ομάδα Μάλεμε» με το αντιτορπιλικό «Lupo», που είχε αντικαταστήσει στην καθοδήγηση το αβέβαιο μεταφορικό «Sirio», καθοδόν από Μήλο προς Μάλεμε. Καθώς, λίγο πριν τις 09:00, η κατάσταση στη θάλασσα δεν είχε ακόμα εντελώς ξεκαθαριστεί για την εν συνεχεία προέλαση, η ομάδα ακινητοποιήθηκε κατόπιν συνεννόησης και λίγο μετά διατάχθηκε προς αντίθετη πορεία, καθώς η διοικητική αρχή της επιχείρησης και ο ναύαρχος Νοτιοανατολικής Ευρώπης ήταν της άποψης, ότι η συνέχιση της πορείας δεν διακινδύνευε τη συγκεκριμένη ημέρα από τις αγγλικές ναυτικές δυνάμεις στον θαλάσσιο χώρο βορείως της Κρήτης. Περίπου 1½ ώρα αργότερα αναφέρθηκε εκ της εναέριας αναγνώρισης, ότι η περιοχή βορείως της Κρήτης ήταν άνευ παρουσίας εχθρικών δυνάμεων. Κατόπιν, έπρεπε να ληφθεί η απόφαση περί εκ νέου μετακίνησης της ομάδας προς Μάλεμε. Ως προς τη συγκεκριμένη εκδομένη διαταγή αναφέρθηκαν τα κάτωθι σημεία:

α) Βάσει αναφορών περί καιρού αναμένονταν βόρειοι και βορειοδυτικά άνεμοι, επομένως άνεμοι ώθησης, με τους οποίους η ομάδα θα μπορούσε να κατορθώσει μια ταχύτητα των 5-6 ν. μ., με αποτέλεσμα να μπορέσει αφιχθεί κατόπιν σύζευξης στο Μάλεμε αργά, αλλά οπωσδήποτε κατά την έναρξη της νύχτας. Συνεπεία του αναμενόμενου ανέμου, η διοικητική αρχή της επιχείρησης θεώρησε, ότι η ομάδα θα μπορούσε να διανύσει μόνο μια μικρή προς βόρεια απόσταση. Όπως διαπιστώθηκε αργότερα, φύσηξε ένας ισχυρός νοτιοδυτικός άνεμος, ο οποίος έφερε τα αντίθετα αποτελέσματα.

β) Στη διοικητική αρχή της επιχείρησης ήταν ξεκάθαρο, ότι μια εκ νέου αλλαγή πλεύσης στις μετακινήσεις προς Μάλεμε εξαιτίας των πολλών παραγόντων αβεβαιότητας, υποκείμενων στη μη καθορισμένη ταχύτητα, στην ασαφή εικόνα του χώρου και στην εξάρτηση από τα καθυστερημένα σκάφη θα αύξανε σημαντικά το βαθμό διακινδύνευσης. Από τον ναύαρχο Νοτιοανατολικής Ευρώπης τέθηκε, εξαιτίας τούτου, ρητά το ερώτημα προς τη διοίκηση της επιχείρησης, εάν εξαιτίας της μη ευνοϊκώς παρουσιαζόμενης κατάστασης, τη συγκεκριμένη ημέρα, στη ξηρά, θα πρέπει να παρθεί το μεγάλο τώρα βαθμού ρίσκο ή θα μπορούσε να αναβληθεί η εν συνεχεία πορεία για 24 ώρες. Αναμένονταν ούτος ή άλλως ότι εξαιτίας των μη διαθέσιμων συνδέσεων επικοινωνίας ένα τμήμα των πιθανότατα ξεκομμένων ιστιοφόρων δεν θα λάμβανε τις διαταγές για επιστροφή και αλλαγής πορείας. Από τη διοίκηση της επιχείρησης απαντήθηκε αντίστοιχα καταφατικά το ερώτημα. Εκ τούτου, το αντιτορπιλικό «Lupo» έλαβε τη διαταγή να κατευθυνθεί με την ομάδα του προς Μάλεμε με τη μέγιστη ταχύτητα, χωρίς να αναμένει τα αργοπορημένα πλοία.

Η διοίκηση της επιχείρησης ανέμενε έως το βράδυ, ότι η «Ομάδα Μάλεμε» θα μπορούσε να προσεγγίσει, περίπου κατά τις 21:00, το ακρωτήριο Σπάθα και εκ τούτου τα προστατευόμενα επάκτια γειτνιάζοντα εδάφη και μάλιστα από το αντιτορπιλικό «Lupo» έφθασε ένα ραδιοτηλεγράφημα σύμφωνα με το οποίο θα βρίσκονταν κατά τις 21:00 πλησίον του ακρωτηρίου Σπάθα. Οι διακρινόμενες εκ της βραδινής αναγνώρισης αγγλικές δυνάμεις θα βρίσκονταν, κατόπιν προσεκτικού υπολογισμού, περίπου στις 22:00 πλησίον του εν λόγω ακρωτηρίου, έχοντας ως αποτέλεσμα η επιχείρηση να μπορεί ίσως με λίγη τύχη, ενδεχομένως υπό την απουσία των αργοπορήσει πλοιαρίων,

να στεφτεί με επιτυχία. Λίγο πριν τις 23:00 έφθασε ένα ραδιοτηλεγράφημα από το «Luro»:

«Luro 22:34»

που αρχικά ερμηνεύτηκε ως αναφορά της με επιτυχία απόβασης. Περίπου 1 ώρα αργότερα προέκυψε από μια μακροσκελή ραδιοτηλεγραφική αναφορά του «Luro», ότι η «Ομάδα Μάλεμε», με 16 περίπου σκάφη, εντοπίστηκε από αγγλικά καταδρομικά και αντιτορπιλικά και η καταστροφή έχει επέλθει. Το ίδιο το «Luro» κατόρθωσε να ρίξει 1-2 τορπίλες ενάντιον ενός καταδρομικού και μπόρεσε να διαφύγει μετά από 1½ ώρα καταδίωξης, κατά την οποία είχε δεχτεί 18 χτυπήματα από τον αντίπαλο. Σύμφωνα με την εν λόγω αναφορά θα πρέπει αναμένεται η καταστροφή της «Ομάδας Μάλεμε» και πιθανότατα επίσης των ακολουθούμενων πλοιαρίων, τα οποία δεν μπόρεσαν να ενημερωθούν περί μεταβολής της κατάστασης. Επειδή ενδέχεται οι Άγγλοι να αποφάσιζαν από την παρουσία της «Ομάδας Μάλεμε» και ενδεχομένως επίσης από καταθέσεις αιχμαλώτων προς περαιτέρω μεταφορές και την ίδια ακόμα νύχτα να πραγματοποιούσουν επιπλέον μετακινήσεις προς Βορρά, η έχοντας ήδη αναχωρήσει από Μάλεμε 2η «Ομάδα Ηράκλειο» έλαβε τη δια ασυρμάτου διαταγή να αποφύγουν τα νησιά προς βορειοδυτικά και να μετακινηθεί με το φως της ημέρας προς Μήλο. Η επιστροφή προς Μήλο δεν φαίνονταν να ωφελούσε, επειδή ήταν ορατός ο κίνδυνος μιας αγγλικής εισβολής προς τον αφύλακτο κόλπο κατά την προέλαση αυτών προς Βορρά. Λαμβανομένου υπόψη της ήδη επιβαρυνμένης εικόνας ραδιοτηλεγραφικής επικοινωνίας του Γερμανικού Πολεμικού Ναυτικού παραδόθηκε το ραδιοτηλεγράφημα για την αλλαγή πορείας στο επικεφαλής πλοιάριο «Sagittario» πολλάκις εσφαλμένα. Όπως αργότερα διαπιστώθηκε, το εν λόγω ραδιοτηλεγράφημα δεν λήφθηκε από το «Sagittario», με αποτέλεσμα να συνεχίσει με την ομάδα του την προέλαση κατά τη διάρκεια της νύχτας και μόλις το πρωί να μπορέσει να πάρει αντίθετη πορεία μέσω μιας εκ νέου προειδοποίησης από τον ναύαρχο Νοτιανατολικής Ευρώπης.

8) Το πρωί της 22.5 (X+ 2η ημέρα) παρουσιάστηκε τότε η προκαλώντας έκπληξη εικόνα μιας μη πρόκλησης μεγάλων απωλειών στον αντίπαλο, παρά της μεγάλης κλίμακας γερμανικής αεροπορικής δραστηριότητας. Επίσης κατά τις πρωινές ώρες είχε ξεκάθαρα ενισχυθεί ο θαλάσσιος χώρος μεταξύ Κρήτης και Μήλου με αναφερόμενα ή εντοπισμένα καΐκια. Εξ ορισμένων, αναφερόμενα εκ της εναέριας αναγνώρισης, έχοντας πιάσει φωτιά και βυθιστεί μεταφορικών σκαφών και της πλήρους αβεβαιότητας περί της θέσης αμφοτέρων ομάδων σκαφών, για τα οποία επίσης η από αέρα αναγνώριση δεν έδωσε καμία ξεκάθαρη εικόνα για τις κατακερματισμένες και διαλυμένες ομάδες, προκάλεσαν κατά τη διάρκεια των πρωινών ωρών τον φόβο, ότι αμφοτέρες μηχανοκίνητες ομάδες είχαν κατά ένα μεγάλο μέρος καταστραφεί κατά την προέλαση του αντιπάλου. Στο σημείο εδώ πρόσφερε μόνο μια παρηγοριά η σκέψη, ότι ο αντίπαλος είχε πληρώσει αυτή την προέλαση με πολύ μεγάλες απώλειες μέσω των αεροπορικών επιθέσεων και επίσης μέσω των έχοντας βρει στόχο χτυπημάτων από το «Luro» και το «Sagittario». Λίγο πριν το μεσημέρι είχε ο αντίπαλος εγκαταλείψει τον θαλάσσιο χώρο βορείως της Κρήτης υπό τα συνεχή χτυπήματα του 8ου Αεροπορικού Σώματος, τα οποία επίσης δεν άφηναν τον αντίπαλο σε ησυχία καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και του προξένησαν βαριές απώλειες. Κατά τη διάρκεια του απογεύματος ξεκαθαρίστηκε η εικόνα, καθώς η 2η ομάδα σκαφών, υπό την καθοδήγηση του «Sagittario», εντοπίστηκε ως διασωθείσα, παρόλο που βρίσκονταν εν μέσω ενός αβέβαιου πεδίου μάχης. Η σωτηρία αυτής πρέπει αναμφίβολα να χρεωθεί, κατά ένα μεγάλο μέρος, στην ορθή στάση του «Sagittario», επειδή κάλυψε όλη συνολικά την ομάδα σκαφών με προπέτασμα καπνού, αφαίρεσε τη δυνατότητα ορατότητας από τον

εχθρό και επιτέθηκε στην εχθρική ομάδα καταδρομικών και αντιτορπιλικών με τορπίλες, επιτυγχάνοντας με μεγάλη πιθανότητα καίρια χτυπήματα. Μέσω των ταυτόχρονων επιθέσεων Βομβαρδιστικών Καθέτου Εφόρμησης δεν κατόρθωσε πλέον ο αντίπαλος να απασχοληθεί με τη συγκεκριμένη ομάδα σκαφών. Παρομοίως, προέκυψε την ημέρα αυτή, ότι τα περισσότερα σκάφη της «Ομάδας Μάλεμε» δεν είχαν καταστραφεί τη νύχτα, κυρίως μέσω της στάσης του ιταλικού αντιτορπιλικού «Lupo», αλλά το επόμενο πρωί επιχείρησαν να διαφύγουν, στο μεγαλύτερο μέρος αυτών χωριστά, προς Βορρά.

Από τη στάση του αντιπάλου μπόρεσε να βγει το συμπέρασμα, ότι την ημέρα αυτή είχε ακόμα την πρόθεση, υπό την πλήρη κινητοποίηση των ναυτικών του δυνάμεων και μη αποφεύγοντας τις απώλειες, να κρατήσει την Κρήτη. Η την εν λόγω ημέρα ακόμα ευνοϊκή προς τούτον κατάσταση στη ξηρά τον ενίσχυσε, πιθανότατα, για την απόφαση αυτή. Αναμένονταν επίσης ότι αντίπαλος θα επιτίθονταν έπειτα με όλα τα μέσα των ναυτικών του δυνάμεων εναντίον των εν συνεχεία κινούμενων μεταφορικών και προπάντων, θα έθετε υπό διαρκή επιτήρηση των ήδη γνωστοποιημένων χώρων κατάπλου. Για το λόγο αυτό ήταν αρχικά λάθος η εν συνεχεία επέμβαση των σκαφών υπό συγκεντρωτικό σχηματισμό και θα έπρεπε να αναζητηθούν άλλοι δίοδοι για τη μεταφορά του σημαντικότερου αυτού υλικού στην Κρήτη. Αμφότερες ομάδες σκαφών υποχώρησαν προς το λιμάνι του Πειραιά, ταυτόχρονα με τα ιταλικά ναρκαλιευτικά, η χρησιμοποίηση των οποίων δεν υπολογίζονταν στην Κρήτη, σύμφωνα με την έως τώρα κατάσταση και δεν μπορούσαν να παραμείνουν στο νησί της Μήλου λόγω έλλειψης καύσιμων. Η ανάκληση των σκαφών καθίσταντο αναγκαία ως προς την ανανέωση αυτών εξαιτίας των πολύ κοπιαστικών θαλάσσιων μετακινήσεων και των προκαλούμενων γεγονότων στα επιβαίνοντα στρατεύματα. Από το σύνολο των κατατιθέμενων αναφορών διαπιστώνεται, ότι τόσο στα ιταλικά πλοία, τα οποία παράλληλα της επέμβασης αυτών στη μάχη συμμετείχαν ακόμα με μεγάλη επιτυχία στη διάσωση των ναυαγών, όσο επίσης στα πληρώματα των σκαφών υπό την ολιγάριθμη διοίκηση αυτών και στα επιβιβαζόμενα στρατιωτικά τμήματα, είχε διαπιστωθεί η υπέρτατη αξιοπιστία αυτών. Η αποφασιστική και προσεκτική στάση ορισμένων αξιωματικών και στρατιωτών θα μπορέσει να τιμηθεί, όταν θα κατατεθούν και οι τελευταίες αναφορές.

9) Κατά τη διάρκεια των εξελισσόμενων μετακινήσεων αμφοτέρων ομάδων σκαφών ελήφθη η απόφαση περί μεταφοράς του πολύ σημαντικού στρατιωτικού υλικού, κυρίως τεθωρακισμένων, με ξεχωριστές επιχειρήσεις στην Κρήτη. Για το σκοπό αυτό έπρεπε να επιλεγθούν τα πιο αξιόπιστα σκάφη από τους επιστρέφοντας στολίσκους και να δραστηριοποιηθούν για τη μετακίνηση ανεφοδιασμού. Για την, αρχικά, επείγουσα μεταφορά 2 τεθωρακισμένων επιλέχθηκε ο ανθυποπλοίαρχος Oesterlin, ο οποίος είχε διακριθεί κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας στο Αιγαίο και είχε τώρα επιστρέψει με το πλοίο του στην Αθήνα αβλαβής, στον οποίο δόθηκε η εντολή, κατόπιν επιστροφής αυτού, να μεταφέρει άμεσα με 1 ρυμουλκό και 1 φορτωμένο με 2 άρματα μάχης (μη ευανάγνωστη λέξη) τα εν λόγω τεθωρακισμένα στο Καστέλι. Προετοιμάστηκαν παρόμοιες μεταφορές τροφοδοσίας, πολεμοφοδίων και 3 επιπλέον τεθωρακισμένων, εκ τούτου η κατασκευή μιας γέφυρας εκφόρτωσης, με την οποία έπρεπε να μεταφερθεί το στρατιωτικό υλικό στο μικρού μεγέθους γερμανικό ατμόπλοιο «Cordelia» προς Καστέλι. Οι έχοντας ξεκινήσει, κατά τον τρόπο αυτό, μεταφορές ενισχύσεων σημειώθηκαν άνευ απωλειών και συνεχίζεται ο απόπλους αυτών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ξεκαθαριστεί, ότι εξαιτίας της ευνοϊκής εξέλιξης της χερσαίας κατάστασης, οι Άγγλοι ήταν αναμφίβολα αποφασισμένοι να παραδώσουν την Κρήτη και μάλιστα το αργότερο στις 28.5 και επομένως μια παρόμοια επέμβαση όπως στις 27. Δύσκολα θα

μπορούσαν πλέον να αντιμετωπίσουν. Τα μεμονωμένα μεταφορικά σκάφη ανεφοδιασμού βρίσκονταν, λόγω της στενής συνεργασίας με τον 4ο Αεροστόλο, υπό τη συνεχή και απαραίτητη εναέρια προστασία και επιτήρηση, βάσει των καθορισμένων σχεδιασμών.

Το νησί της Μήλου ενισχύθηκε κάπως, ως λιμάνι προστασίας, με 2 πυροβόλα 3,7 cm, επειδή δεν υπήρχε καθόλου η δυνατότητα μεταφοράς ισχυρότερων εκεί πυροβόλων. Παρομοίως, μεταφέρθηκαν προς Κύθηρα πυροβόλα 8,8 cm, τα οποία βρίσκονται σε διάταξη.

10) Κατόπιν κατάληψης των Χανίων και του Κόλπου της Σούδας μετακινήθηκαν άμεσα προς τα εκεί τα ιταλικά ταχύπλοα και ναρκαλιευτικά για την προστασία της άφιξης, πιθανότατα στις 31.5, της έχοντας αποπλεύσει από το λιμάνι του Πειραιά 1ης μοίρας ατμόπλοιων.

Γ Ο ναύαρχος Νοτιοανατολικής Ευρώπης δίδει την κάτωθι οριστική εκτίμηση της κατάστασης:

1) Αφότου οι Άγγλοι απεφάσισαν να παραδώσουν την Κρήτη, δύσκολα θα επιχειρήσουν να εγκατασταθούν εκ νέου στην Κρήτη. Εάν διέθεταν τέτοιου μεγέθους δυνάμεις, αναμφίβολα θα μπορούσαν να τις είχαν ήδη μεταφέρει στις κρίσιμες ημέρες στην Κρήτη. Απόπειρες απόβασης στην Κρήτη, μεγέθους μιας στρατιωτικής επιχείρησης, παρουσιάζονταν με τη τωρινή δύναμη μάχης άνευ προοπτικής. Έτσι, οι Άγγλοι, οι οποίοι έχουν επίγνωση της αναγκαιότητας του δια θαλάσσης εφοδιασμού, θα επιχειρούν να παρενοχλούν τους ανεφοδιασμούς προς Κρήτη, καθώς επίσης και προς το υπόλοιπο Αιγαίο. Κυρίως, θα επιχειρούν την παρενόχληση μέσω υποβρυχίων με τορπίλες και νάρκες του περιβάλλοντος χώρου της Κρήτης και επίσης τον ανεφοδιασμό κατά τη διάρκεια της νύχτας μέσω αντιτορπιλικών- Raids. Έξαλλου, πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για επιθέσεις με εναέρια δυνάμεις εναντίον των αεροδρομίων και λιμένων. Ο κίνδυνος των αγγλικών επιχειρήσεων παρενόχλησης δεν επιτρέπεται από τα λιγοστά διαθέσιμα μέσα στο Αιγαίο να υποτιμηθεί. Στον αντίπαλο δεν θα κρατηθεί μυστική η αποχώρηση ισχυρών αεροπορικών μονάδων και θα ενθαρρυνθεί εξαιτίας αυτού για συνεχή αντιχτυπήματα. Θα πρέπει να γνωρίζουμε περί μιας συνεχούς απειλής εναντίον των μετακινήσεων ανεφοδιασμού και της πρόκλησης απωλειών. Οι απώλειες αυτές αναμένονται τόσο σε στρατιωτικό υλικό όσο και σε ανθρώπινες ζωές, πιεζόμενες ιδιαίτερα από τα λιγοστά διαθέσιμα πλοία. Παρόλο που έως τη σημερινή ημέρα είχε επιτευχθεί η ασφάλιση των ατμόπλοιων εναντίον εχθρικών επιθέσεων, είχαν παρά ταύτα χαθεί 6 ατμόπλοια μέσω δραστηριοποίησης του εχθρού και των πολλών αναπόφευκτων αυτοσχεδιασμών. Είναι σημαντικό όχι μόνο να κατακτηθούν εδάφη, αλλά επίσης να διατηρηθεί η κατοχή αυτή και για το λόγο αυτό θα πρέπει η διαρκή ετοιμότητα των απαραίτητων για την προστασία των θαλασσιών συγκοινωνιών ναυτικών και εναέριων δυνάμεων να τεθεί ως προϋπόθεση για την περαιτέρω συνέχιση του πολέμου, επειδή κατόπιν της κατάληψης της ενδοχώρας και των νησιών θα καταστεί η περιοχή του Αιγαίου θέρετρο θαλάσσιου πολέμου. Όσο οι Άγγλοι βρίσκονται στην Ανατολική Μεσόγειο και Μάλτα, δεν μπορεί κάποιος στο σημείο εδώ να μιλήσει σε καμία περίπτωση για ασφαλείς γραμμές στα μετόπισθεν.

2) Ο ναύαρχος Νοτιοανατολικής Ευρώπης υπογραμμίζει ότι μόνο μέσω της πολύ στενής και συνεχούς συνεργασίας με τον 4ο Αεροστόλο, τις υπαγόμενες σε αυτόν αεροπορικές δυνάμεις και την ανώτατη διοίκηση 12ης Στρατιάς κατόρθωσαν να ξεπεραστούν οι δυσκολίες, στο βαθμό που έχει μέχρι τώρα περιγραφεί. Η στενή συνεργασία όλων των διοικητικών υπηρεσιών και η αμοιβαία με κατανόηση συνεργασία ήταν προϋποθέσεις για τις έχοντας επιτευχθεί επιτυχίες και για την άμεση εξισορρόπηση των αποτυχιών.

Στο πλαίσιο παρόμοιων μελλοντικών καθηκόντων θα πρέπει να τονιστεί ότι είναι οπωσδήποτε απαραίτητος ένας μεγαλύτερος σε διάρκεια χρόνος προετοιμασίας. Τα καθήκοντα του γερμανικού στρατού σε άλλους χώρους επιχειρήσεων και οι μεγάλες δυσκολίες στις μεταφορές έχουν εμποδίσει την άμεση αποστολή της αναγκαίας για τα εν λόγω καθήκοντα βοήθειας από την πατρίδα, μέσω διάθεσης προσωπικού και στρατιωτικού υλικού. Αναμφίβολα, οι ζητούμενοι εδώ και καιρό από τον ναύαρχο Νοτιοανατολικής Ευρώπης, την ανώτατη διοίκηση 12ης Στρατιάς και τον 4ο Αεροστόλο επικεφαλής αρματαγωγών θα είχαν φέρει εις πέρας το ζήτημα του ανεφοδιασμού και την άμεση εισαγωγή στρατιωτικού υλικού στην Κρήτη, χωρίς τις εμφανιζόμενες στο τωρινό διάστημα απώλειες. Οι συχνά προβληματικές συνδέσεις επικοινωνίας λόγω των επακόλουθων συνεπειών της τωρινής κυρίευσης των χωρών διέλευσης, οι ελλείψεις αξιωματικών και ανδρών στο πολεμικό ναυτικό, των μη υφιστάμενων βοηθητικών μέσων στη ξηρά, ρυμουλκών, οπλισμού, καυσίμων είναι μειονεκτήματα, τα οποία θα μπορούν να ξεπεραστούν κατά μεγάλο βαθμό μέσω μιας μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας προετοιμασίας, απ' ό,τι ήταν τώρα εφικτό. Από την πλευρά του πολεμικού ναυτικού πρέπει, στο σημείο αυτό, να δοθεί ιδιαίτερη αξία, ότι για όλα τα καθήκοντα των θαλάσσιων επιχειρήσεων θα πρέπει να διατεθούν ειδικά εκπαιδευμένες ομάδες, επειδή διαφορετικά καμιά επέμβαση μας δεν θα μπορεί να αντιταχθεί απέναντι στον ισχυρότερο στόλο των Άγγλων και να επαναληφθούν οι προκαλώντας λύπη απώλειες και ζημιές από την πολεμική αεροπορία μας. Τούτες οι ειδικές δυνάμεις δεν πρόκειται τόσο για δυνάμεις της πολεμικής αεροπορίας, αλλά περισσότερο για μονάδες αναγνώρισης, οι οποίες θα έχουν ως αποστολή την προστασία και ασφάλιση των σημαντικών θαλάσσιων συγκοινωνιών. Θα είναι η προϋπόθεση για την απαραίτητη άμεση καθοδήγηση των δικών μας πλοίων ενώπιον της εχθρικής απειλής.

Σελίδες 13-16 (περίληψη-μετάφραση)

Απόρρητο στρατιωτικό έγγραφο από τη διοίκηση 4ου Αεροστόλου προς 8ο και 11ο Αεροπορικό Σώμα και ναύαρχο Νοτιοανατολικής Ευρώπης, με ημερομηνία 17.5.1941. Αφορά στις δια θαλάσσης μεταφορές. Η πρώτη σελ. (13) έχει χειρόγραφα διαγραφεί. Αναφέρουν μ.α. αριθμό σκαφών της 1ης μοίρας (Μάλεμε), τη φόρτωση αυτών στο λιμάνι του Πειραιά και αναχώρησή τους, την άφιξη στο νησί της Μήλου, τη συνέχιση της πορείας και άφιξη στον όρμο Χανίων. Στο πλαίσιο της από αέρα ασφάλισης αναφέρεται μ.α. την εναέρια αναγνώριση μεταξύ Πειραιά-Μήλου, την προστασία εκ του 8ου Αεροπορικού Σώματος από Σέριφο προς Μήλο και από Μήλο προς Κόλπο της Σούδας. Ακολουθεί μη διαγραμμαμένο χωρίο.

(μετάφραση) 2) 2η μοίρα σκαφών (Ηράκλειο)

X-1 /18:00 εκφόρτωση έλαβε τέλος.

X-1 /18:00 Ομάδα Χαλκίδα: απόπλους

X 02:00 Ομάδα Πειραιά: απόπλους

X-1 /23:00 Ομάδα Μέγαρο: απόπλους

X 11:00 συγκέντρωση: όρμος Λαυρίου

(η ώρα μπορεί να παραταθεί ως τις 17:00)

X+1 /18:00 Μήλος

X+2 /10:00 στάση στο μέσο της διαδρομής. Σε περίπτωση αναφοράς του 11ου Αεροπορικού Σώματος: «χώρος προσόρμισης Ηρακλείου στην κατοχή μας» ή «ολοκλήρωση της μάχης στο χώρο προσόρμισης Ηρακλείου έως X+2 17:00» και του 8ου Αεροπορικού Σώματος: «μη εντοπισμός εχθρικών ναυτικών δυνάμεων» συνέχιση της πορείας

X+2. /18:00 κατάπλους στο Ηράκλειο.

Εναέρια ασφάλιση:

X+1 Κατά τη διάρκεια της πορείας Λαύριο-Μήλος εναέρια αναγνώριση μέσω του 11ου Αεροπορικού Σώματος.

X+2 Κατά τη διάρκεια της πορείας από Μήλο προς Ηράκλειο ασφάλιση σε μεγάλη ακτίνα από το 8ο Αεροπορικό Σώμα.

X+2 (στο 8ο Αεροπορικό Σώμα διατάχτηκε η δημιουργία εναέριων διόδων αναγνώρισης πάνω από τη διαδρομή των σκαφών).

(περίληψη) Το (μισό) χωρίο αριθ.3 με τον τίτλο «Ιταλικός Στολίσκος Ναρκαλιευτικών» έχει χειρόγραφα διαγραφεί. Αναφέρει μ.α. τον απόπλου το μεσημέρι από το λιμάνι του Πειραιά, τον κατάπλου στις 23:00 στη Μήλο, τη δραστηριοποίηση των ναρκαλιευτικών στον Κόλπο Σούδας- λιμένα Ηρακλείου και τον κατάπλου κατόπιν αναφοράς εκ του 8ου και 11ου Αεροπορικού Σώματος περί «μη ύπαρξης εχθρικών εκεί δυνάμεων»

(μετάφραση) Εναέρια προστασία

Εγγύς ή μακρινής απόστασης εναέρια προστασία δεν είναι απαραίτητη. Εναέρια αναγνώριση εκ του 8ου Αεροπορικού Σώματος (Κόλπος Σούδας-θαλάσσια περιοχή Κρήτης).

4) Οι κινήσεις μεταφοράς με ατμόπλοια θα ξεκινήσουν, όταν από τις ομάδες ναρκαλιευτικών αναφερθεί ο χώρος κατάπλου άνευ παρουσίας ναρκών (πιθανότατα το βράδυ της X+2). Λεπτομέρειες περί διαδρομής και χρόνου μεταφοράς καθώς και των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας θα ανακοινωθούν εγκαίρως από το 8ο Αεροπορικό Σώμα.

Γ Ιταλικές ναυτικές δυνάμεις

4 ταχύπλοα στον στολίσκο ναρκαλιευτικών στον Κόλπο της Σούδας.

Ταχύπλοα από Ρόδο ως προς την ασφάλιση του θαλάσσιου χώρου μεταξύ Κρήτης και Καρπάθου.

1 τορπιλοβόλο ανά μοίρα σκαφών.

Τα υπόλοιπα ως προστασία πομπής των ατμόπλοιων μεταφοράς.

Η επέμβαση ιταλικών υποβρυχίων θα ανακοινωθεί.

Δ. Το 8ο Αεροπορικό Σώμα έχει ως αποστολή την εξολόθρευση των βρισκόμενων στον Κόλπο της Σούδας εχθρικών πολεμικών πλοίων (επίσης των όσων έχοντας υποστεί ζημιά αγγλικών καταδρομικών, αντιτορπιλικών κ.λπ.) προ της έναρξης της «Επιχείρησης Ερμής».

Ε. Αναφορικά με την ασφάλιση του κατάπλου στον Κόλπο Χανίων και Ηράκλειο, το 11ο Αεροπορικό Σώμα εντόπισε στις ακτές διαδρόμους χωρίς νάρκες.

Το 11ο Αεροπορικό Σώμα θα επιτηρεί εκτός τούτου την απόσυρση εχθρικών πυροβολαρχιών εναντίον θαλάσσιων στόχων και την οριστική αποχώρηση εχθρικών πολεμικών πλοίων στον Κόλπο της Σούδας (βλπ Δ)

Σελίδες 17-18 (περίληψη)

Στρατιωτικό έγγραφο της διοίκησης 4ου Αεροστόλου, με ημερομηνία 18.5.1941.

Αφορά στο περιεχόμενο των ήδη καταγεγραμμένων σελ. 13-16, εμπεριέχοντας επίσης χρονοδιάγραμμα καταγράφοντας τις ημερομηνίες (19- 22.5.1941), ώρα, δια θαλάσσης μεταφορές-διασαφηνίσεις.